

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sžo/25/2016
Identifikačné číslo spisu:	8015200816
Dátum vydania rozhodnutia:	17.10.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8015200816.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a členov JUDr. Igora Belka a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu : H. K. Š., bytom H. XX, zastúpeného: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 6S/32/2015-30 zo dňa 15. apríla 2016 v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 6S/32/2015-30 zo dňa 15. apríla 2015 potvrdzuje.

Žalobcovi právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym orgánom

Sociálna poisťovňa, pobočka Poprad rozhodnutím č. 200-005970-CA01/2015 zo dňa 02.04.2015 podľa § 112 ods. 2, 3, 6 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) odňala žalobcovi nemocenské z nemocenského poistenia dobrovoľne nemocensky poistenej osoby a v dôsledku toho znížila nemocenské, priznané žalobcovi rozhodnutím č. 200-005420-CA02/2014 zo dňa 11.04.2014 z úhrnu denného vymeriavacieho základu a pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na určenie výšky nemocenského z nemocenského poistenia ako zamestnanca a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby, a to za obdobie od 01.07.2014 do zániku nároku na nemocenské zo sumy 21,40671500 Eur za deň, na sumu 14,02753000 Eur za deň.

V odôvodnení rozhodnutia správny orgán prvého stupňa konštatoval, že rozhodnutím zo dňa 11.04.2014 bol žalobcovi priznaný nárok na nemocenské od 28.02.2014 do zániku nároku na nemocenské, z úhrnu denného vymeriavacieho základu a pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na určenie výšky nemocenského z nemocenského poistenia ako zamestnanca a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby za prvý až tretí deň dočasnej pracovnej neschopnosti vo výške 9,730325 Eur za deň a od štvrtého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti do zániku nároku na nemocenské vo výške 21,406715 Eur za deň. Žalobca bol povinne nemocensky poistený od 01.05.2004 do 26.02.2014 ako zamestnanec zamestnávateľa Regionálny úrad verejného zdravotníctva, pričom za dočasne práceneschopného a na výkon zárobkovej činnosti bol uznaný od 28.02.2014, teda v ochrannnej lehote posledného zamestnávateľa. Dňa 26.02.2014 vzniklo žalobcovi nemocenské poistenie dobrovoľne nemocensky poistenej osoby.

Správny orgán prvého stupňa ďalej uviedol, že Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade doručil pobočke Sociálnej poisťovne v Poprade žiadosť o zrušenie odhlášky registračného listu žalobcu s uvedením, že služobný pomer žalobcu dňa 26.02.2014 neskončil a naďalej trvá, čo zamestnávateľ doložil žalobou H. K. Š. zo dňa 04.04.2014 o určenie, že jeho štátnozamestnanecký pomer trvá. Dňa 30.03.2015 doručil žalobca pobočke Sociálnej poisťovne v Poprade rozsudok, ktorým Okresný súd v Poprade rozhodol, že okamžité skončenie štátnozamestnaneckého pomeru žalobcu dňa 26.02.2014 je neplatné a jeho štátnozamestnanecký pomer u Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade trvá. Na základe uvedených skutočností správny orgán prvého stupňa konštatoval, že došlo k zmene skutočností rozhodujúcich pre priznanie nároku žalobcu na nemocenské, nakoľko ku dňu 28.02.2014 žalobca nespĺňal podmienku podľa § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, pretože v posledných 2 rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti, ktorú si uplatnil z poistného vzťahu dobrovoľne nemocensky poistenej osoby, nebol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, ktoré žalovaný rozhodnutím č. 38418-2/2015-BA zo dňa 19.06.2015 zamietol a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Poprad zo dňa 02.04.2015 potvrdil. V odôvodnení rozhodnutia žalovaný poukázal na to, že povinné nemocenské poistenie zamestnanca, ktoré nie je ukončené, teda trvá, sa nezapočítava do obdobia 270 dní v zmysle § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, nakoľko z tohto plynúceho (neukončeného) nemocenského poistenia je možnosť uplatniť si nárok na dávku. Na účely splnenia podmienky 270 dní sa do obdobia nemocenského poistenia započítava len obdobie z toho nemocenského poistenia, ktoré v deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti už netrvá, teda je ukončené. V tejto súvislosti poukázal žalovaný na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/58/2009 zo dňa 28.04.2010.

Žalovaný tiež uviedol, že na základe nových skutočností (trvanie povinného nemocenského poistenia žalobcu po 26.02.2014) pobočka Sociálnej poisťovne v súvislosti s ustanovením § 34 ods. 1 veta prvá zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého má zamestnanec nárok na nemocenské od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, prehodnotí nárok na nemocenské a jeho výšku, ktorý bol žalobcovi priznaný od 28.02.2014, teda od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, s úhrnom denného vymeriavacieho základu a pravdepodobného denného vymeriavacieho základu z nemocenských poistení zamestnanca a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby. Poznamenal, že žalobca bol v posledných 2 rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti (obdobie od 28.02.2012 do 27.02.2014) dobrovoľne nemocensky poistený spolu 124 dní.

II.

Konanie pred krajským súdom

Proti rozhodnutiu žalovaného zo dňa 19.06.2015 podal žalobca v zákonnej lehote žalobu na Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“), s návrhom na zrušenie tohto rozhodnutia spolu s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Poprad zo dňa 02.04.2015 a vrátenie veci správnomu orgánu prvého

stupňa na ďalšie konanie. Namietal, že výklad zákona zo strany žalovaného, podľa ktorého sa na účely § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení do obdobia 270 dní nemocenského poistenia za obdobie posledných 2 rokov započítava iba obdobie ukončeného nemocenského poistenia, je nesprávny, svojvoľný a nemá oporu v zákone. Zaujal názor, že podľa uvedeného ustanovenia zákona sa do 270 dní započítava čas všetkých nemocenských poistení, či už trvajúcich, alebo ukončených. Poukázal na to, že v prípade možnosti rozličných výkladov zákona a nejasností právnej normy je žalovaný povinný postupovať ústavne konformným spôsobom a za účelom realizácie garantovaných práv žalobcu vykladať zákon nie na jeho ťarchu, ale na ťarchu štátnej moci (nález Ústavného súdu SR sp. zn. II.ÚS 148/06 zo dňa 12.04.2007, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžp/1/2010 zo dňa 01.07.2010). Výklad žalovaného vedie podľa názoru žalobcu k nedôvodnému znevýhodneniu dobrovoľne nemocensky poisteného, ktorý nebol v posledných 2 rokoch dobrovoľne poistený minimálne 270 dní a stal sa dočasne pracovne neschopným počas trvania pracovného pomeru, v porovnaní s dobrovoľne nemocensky poisteným, ktorý nebol v posledných 2 rokoch dobrovoľne nemocensky poistený minimálne 270 dní a stal sa dočasne pracovne neschopným počas trvania ochrannnej lehoty. Kým prvý poistený podľa tohto výkladu nemá nárok na dávku z dobrovoľného nemocenského poistenia, pretože mu nemožno započítať neskončené obdobie povinného nemocenského poistenia, druhý nárok na dávku z dobrovoľného nemocenského poistenia má, nakoľko mu žalovaný už ukončené obdobie povinného nemocenského poistenia započíta.

Žalovaný v písomnom vyjadrení k obsahu žaloby navrhol túto zamietnuť, pričom poukázal na to, že právny systém do 30.06.2014 umožňoval existenciu dobrovoľného nemocenského poistenia aj počas trvania povinného nemocenského poistenia, prax však ukázala, že v mnohých prípadoch dochádzalo skôr k zneužívaniu tohto súbehu. Preto novela zákona o sociálnom poistení účinná od 01.07.2014 zamedzila úpravou ustanovenia § 14 ods. 2 súbehu povinného a dobrovoľného nemocenského poistenia. Podľa žalovaného je však mylné predpokladať, že až do účinnosti predmetnej novely možno započítať neukončené povinné nemocenské poistenie do obdobia dobrovoľného nemocenského poistenia na účely splnenia spomenutej podmienky 270 dní, nakoľko predmetná novela neupravovala ustanovenie § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení.

Keďže rozhodnutím súdu o neplatnom skončení štátnozamestnaneckého pomeru žalobcu došlo k zmene skutočností, ktoré viedli pôvodne k priznaniu nároku na nemocenské z dobrovoľného nemocenského poistenia v tom, že nemocenské poistenie zamestnanca sa stalo neukončeným, bolo potrebné vyňať toto poistenie z počtu dní poistenia, potrebných na dosiahnutie podmienky 270 dní nemocenského poistenia.

Žalovaný poukázal na to, že § 58 ods. 1 zákona o sociálnom poistení určuje posudzovať pri uplatnení nároku na nemocenské z viacerých nemocenských poistení podmienky nároku na nemocenské z každého nemocenského poistenia samostatne. Na splnenie podmienky trvania 270 dní nemocenského poistenia v posledných 2 rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti nemožno započítať obdobie trvajúcего nemocenského poistenia zamestnanca, z ktorého si poistenec uplatňuje nárok na nemocenské a z ktorého bol tento nárok aj priznaný, nakoľko by došlo k zhodnoteniu jedného a toho istého nemocenského poistenia dvakrát. Poistenec, u ktorého trvá povinné nemocenské poistenie zamestnanca viac ako 270 dní, by už dňom prihlásenia sa na dobrovoľné nemocenské poistenie splňal podmienku § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení o trvaní poistenia najmenej 270 dní a teda inštitút tzv. čakacej lehoty dobrovoľne nemocensky poistenej osoby by nenaplnil svoj účel. Takýto spôsob výkladu zákona podľa žalovaného nabáda k zneužívaniu systému nemocenského poistenia.

Krajský súd po prejednaní veci na nariadenom pojednávaní vyhlásil dňa 15.04.2016 rozsudok, ktorým žalobu zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. V plnom rozsahu sa stotožnil so žalovaným pokiaľ ide o výklad aplikovaných ustanovení § 58 ods. 1 a § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení a v podstate zopakoval jeho argumentáciu uvedenú v písomnom vyjadrení k obsahu žaloby.

III.

Odvolaie proti rozsudku, stanovisko žalovaného

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce včas odvolání a navrhol, aby Nejvyšší soud Slovenskej republiky zmenil rozsudok krajského soudu a napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zosumarizoval svoju argumentáciu uvedenú v žalobe, pričom zdôraznil, že krajský súd i žalovaný vykladajú § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení neprimerane extenzívne, tento výklad označil v kontexte čl. 2 ods. 2 Ústavy SR za neprípustný, nakoľko naráža na potrebu rešpektovania ústavného princípu legality.

Žalovaný po písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhol rozsudok krajského soudu ako vecne správny potvrdiť.

IV.

Právne závery odvolacieho soudu

Nejvyšší soud Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 O. s. p. a s § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa § 201 v spojení s § 250ja ods. 1 O.s.p. odvolanie prípustné, vo veci v zmysle dôvodov uvedených v § 250ja ods. 2 O.s.p. nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože rozsudok krajského soudu je vo výroku vecne správny. Preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Podľa § 58 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nárok na nemocenskú dávku sa posudzuje samostatne z každého nemocenského poistenia.

Podľa § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení dobrovoľne nemocensky poistená osoba má nárok na nemocenské, ak jej vznikla dočasná pracovná neschopnosť a v posledných dvoch rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti bola nemocensky poistená najmenej 270 dní.

Predmetom žaloby i odvolania je posúdenie správnosti aplikácie § 33 ods. 2 v nadväznosti na § 58 ods. 1 zákona o sociálnom poistení na nesporne zistené skutkové okolnosti prípadu. Z nich vyplýva, že žalobca sa prihlásil k dobrovoľnému nemocenskému poisteniu v deň skončenia jeho štátnozamestnaneckého pomeru (26.02.2014) a v ochrannnej dobe po zániku nemocenského poistenia zamestnanca bol uznaný za dočasne práceneschopného (dňa 28.02.2014). Keďže si uplatňoval nemocenské z povinného i z dobrovoľného nemocenského poistenia, bol jeho nárok na túto dávku v zmysle § 58 ods. 1 zákona o sociálnom poistení posúdený samostatne z každého z týchto nemocenských poistení a z oboch mu bola priznaná dávka nemocenského, pričom do obdobia 270 dní trvania nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom dočasnej práceneschopnosti mu bolo započítané povinné nemocenské poistenie zamestnanca, ukončené okamžitým skončením štátnozamestnaneckého pomeru dňom 26.02.2014. Keďže sa však skončenie tohto povinného nemocenského poistenia žalobcu ukázalo ako neúčinné, nevznikla dočasná práceneschopnosť u žalobcu v ochrannnej dobe po zániku nemocenského poistenia zamestnanca, ale počas jeho trvania.

S ohľadom na uvedenú zmenu rozhodujúcich skutočností bol napadnutým rozhodnutím nastolený stav, aký by existoval, ak by štátnozamestnanecký pomer žalobcu nebol dňa 26.02.2014 okamžite skončený zo strany žalobcovho vtedajšieho zamestnávateľa (Regionálneho úradu verejného zdravotníctva) a žalobca by po zákonom stanovenú dobu čerpal nemocenské z nemocenského poistenia zamestnanca. Je zrejmé, že účel nemocenského poistenia, ktorým je poskytnutie nemocenskej dávky v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, bol i po vydaní napadnutého rozhodnutia v prípade žalobcu naplnený. Túto skutočnosť považoval odvolací súd za východiskovú pri posudzovaní jeho zákonnosti, keďže niet pochyb o tom, že žalobcovi 11. dňom dočasnej práceneschopnosti vznikol nárok na nemocenské z titulu nemocenského poistenia zamestnanca (§ 34 ods. 1 zákona o sociálnom poistení).

Zákon o sociálnom poistení v znení platnom a účinnom do 01.07.2014 umožňoval súbeh nemocenského poistenia zamestnanca a dobrovoľného nemocenského poistenia, pričom pre vznik nároku na nemocenské z dobrovoľného nemocenského poistenia určil zákonodarcu podmienku trvania nemocenského poistenia najmenej 270 dní v predchádzajúcich dvoch rokoch pred vznikom dočasnej práceneschopnosti (§ 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení). Žalovaným uplatnený výklad tohto ustanovenia, podľa ktorého sa do uvedenej doby započítava len obdobie ukončeného nemocenského poistenia, považuje aj odvolací súd za správny, zodpovedajúci účelu zákona a rešpektujúci aj princípy zásluhovosti a solidarity nemocenského poistenia.

Žalovaný správne poukazuje na to, že započítanie trvajúceho nemocenského poistenia zamestnanca do doby 270 dní na účely vzniku nároku na nemocenské z dobrovoľného nemocenského poistenia, ktorého sa dovoľáva žalobca, by znamenalo, že na strane vstupov poistenca do systému nemocenského poistenia by sa to isté plnenie (platenie poistného z príjmu zo zamestnania) započítalo aj na povinné nemocenské poistenie zamestnanca, aj na dobrovoľné nemocenské poistenie. Zamestnanec s nemocenským poistením trvajúcim viac ako 270 dní by teda odo dňa prihlásenia sa na dobrovoľné nemocenské poistenie spĺňal podmienky pre nárok na dávku nemocenského aj z dobrovoľného nemocenského poistenia. Takýto stav možno považovať za diskriminujúci vo vzťahu k osobám, ktoré sú zúčastnené len na dobrovoľnom nemocenskom poistení a v posledných dvoch rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti nemali splnenú podmienku trvania tohto poistenia aspoň 270 dní, ako aj voči zamestnancom, ktorí sa pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti neprihlásili k dobrovoľnému nemocenskému poisteniu. Gramatický výklad § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení pri súbehu povinného a dobrovoľného nemocenského poistenia, ktorý predkladá žalobca, bezpochyby umožňoval ľahké zneužívanie systému dobrovoľného nemocenského poistenia vo forme odčerpávania naakumulovaných zdrojov osobami, prihlásenými do dobrovoľného nemocenského poistenia bezprostredne pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti a to prakticky bez akéhokoľvek prispievania do tohto systému.

Skutočnosť, že žalovaným použitý výklad zákona zvýhodňuje tých dobrovoľne poistených poistencov, ktorých dobrovoľné nemocenské poistenie netrvalo aspoň 270 dní a ktorých dočasná práceneschopnosť vznikla v ochrannnej dobe po skončení zamestnania, pretože im umožňoval čerpať nemocenské z oboch systémov, je iste legislatívnou nedokonalosťou, nie je však dôvodom, ktorý by svedčil by v prospech tvrdení žalobcu a zakladal nezákonnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného.

Takisto nejednoznačnosť textu zákona a pravidlo jeho výkladu v prospech adresáta právnej normy (v danom prípade žalobcu), nie jej tvorca (zákonodarcu), nemožno považovať v danom prípade za dôvod pre zmenu právneho posúdenia veci, pretože práva žalobcu vyplývajúce z jeho nemocenského poistenia zamestnanca boli v plnom rozsahu realizované. Možnosť vykladať aplikované ustanovenie § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení rôznym spôsobom neznamena, že správnym a ústavne konformným musí byť len taký výklad zákona, ktorý umožní žalobcovi maximalizovať jeho benefity z nemocenského poistenia.

Vzhľadom na uvedené dospel odvolací súd k záveru, že súd prvého stupňa interpretoval citované ustanovenia zákona o sociálnom poistení správne, pričom svoje závery aj náležite odôvodnil a vysporiadal sa so všetkými žalobnými námietkami. Žalovaný postupoval v súlade so zákonom, keď v zmysle § 112 ods. 2, 3, 6 zákona o sociálnom poistení na základe dodatočne zistených skutočností odňal žalobcovi priznané nemocenské z nemocenského poistenia dobrovoľne poistenej osoby pre nesplnenie podmienky podľa § 33 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Keďže odvolanie žalobcu nebolo dôvodné, postupoval Najvyšší súd podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. v spojení c § 250j a ods. 3, veta druhá O.s.p. a rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1, 1. veta O.s.p. a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že žalobcovi ich náhradu nepriznal, keďže v tomto konaní nebol úspešný.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok.